

Fransisco Ferrer: ένας μάρτυρας της ελεύθερης σκέψης

 www.provo.gr/fransisco-ferrer-enas-martyras-tis-elftheris-skepsis/

Vectrum

October 14, 2017

«Η εκπαίδευση σημαίνει σήμερα δαμάζω , εκπαιδεύω , εξημερώνω. Έχει μια και μόνο πολύ συγκεκριμένη ιδέα και θέληση , να κάνει τα παιδιά να συνηθίσουν στην υπακοή , να πιστεύουν και να σκέφτονται ακολουθώντας τα κοινωνικά δόγματα που επικρατούν . Δεν ενδιαφέρεται να υποστηρίξει την αυθόρμητη ανάπτυξη των ικανοτήτων του παιδιού , δεν το αφήνει ελεύθερο να αναπτύξει τις φυσικές του ανάγκες , τις πνευματικές και ηθικές. Πρόκειται μόνο να τους επιβάλει μια διαφορετική σκέψη έτσι ώστε να διατηρηθεί για πάντα το σημερινό καθεστώς , θέλει να δημιουργήσει ένα άτομο στενά προσαρμοσμένο στον κοινωνικό μηχανισμό. Επαναλαμβάνω το σχολείο δεν είναι τίποτα άλλο από ένα όργανο καταπίεσης στα χέρια των κυβερνώντων. Αυτοί δε θέλησαν ποτέ την ανύψωση του ατόμου , αλλά τις υπηρεσίες του , γι αυτό είναι μάταιο να ελπίζεις στα κατασκευασμένα από ην εξουσία σχολεία»

«Έχω την πρόθεση να ιδρύσω στην πόλη σας ένα σχολείο χειραφέτησης, που θα έχει σκοπό να βγάλει από τα κεφάλια των ανθρώπων ό,τι τους διχάζει (θρησκεία, ψεύτικες ιδέες για την ιδιοκτησία, την πατρίδα, την οικογένεια κλπ.) για να κατακτήσουν την ελευθερία.»

13 Οκτώβρη 1909 εκτελείται ο ελευθεριακός παιδαγωγός Φρανσίσκο Φερρέρ. Οι αναρχικοί και σοσιαλιστές του Βόλου εκδίδουν στην εφημερίδα του Εργατικού Κέντρου Βόλου «Ο Εργάτης» στο 34ο τεύχος τα ακόλουθα:

«Το βασιλικό χέρι του Αλφόνσου εβάφη εις αίμα αθώου. Υπέγραψε την καταδίκη ενός θύματος της Αληθείας. Και ο ειρηνικός, ο μεγάλος φιλόσοφος, η σάλπιγξ της Αληθείας και του Ανθρωπισμού, ο σοσιαλιστής Φερρέρ, ύστερα από μίαν δίκην η οποία ενθυμίζει τους μαύρους χρόνους του παρελθόντος του ισπανικού κράτους, τους χρόνους της Ιεράς Εξετάσεως, εδολοφονήθη ως κακούργος, τουφεκισθείς».

Ταυτόχρονα, το Εργατικό Κέντρο ανάρτησε την εικόνα του στα γραφεία του, κρέμασε στους εξώστες μαύρες σημαίες και κήρυξε πενθήμερο πένθος.

Διαβάζουμε στο τεύχος του «Εργάτη»:

«ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ

Μόλις ανηγγέλη εις το «Κέντρον» ο άγριος και δολοφονικός τουφεκισμός του μεγάλου Ευαγγελιστού των Σοσιαλιστικών Ιδεών, απεφασίσθη να κηρυχθή πενθήμερον πένθος.

Η σημαία του «Κέντρου» ανηρτήθη εις τον εξώστην περιβεβλημένη μαύρον ύφασμα. Η επιτροπή του «Εργάτου» αποφάσισε να εκδώση το σημερινόν φύλλον πένθιμον.

Σήμερον δε συνεδριάζουν τα μέλη ίνα απευθύνουν συλλυπητήριο τηλεγράφημα εις την κόρην του δολοφονηθέντος, της οποίας τα δάκρυα και αι παρεκλήσεις δεν ίσχυσαν διά να μαλάξουν την θηριώδη καρδίαν του δολοφόνου βασιλέως, όστις ηρνήθη την χάριν ο απάνθρωπος. Επίσης σκέψις γίνεται περί διοργανώσεως πολιτικού μνημοσύνου».

Πληροφορούμαστε, ακόμα, ότι και στη Θεσσαλονίκη έγιναν κινητοποιήσεις για την εκτέλεση του Φερρέρ:

«ΤΟ ΣΗΜΕΡΙΝΟΝ ΣΥΛΛΑΛΗΤΗΡΙΟΝ ΤΗΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Και εις την Θεσσαλονίκην λοιπόν σήμερον διενεργείται διεθνές συλλαλητήριον υπέρ του σοσιαλιστού Φερρέρ.

Το συλλαλητήριον τούτο θα είναι κάτι πρωτοφανές υπό πάσαν άποψιν διά την πόλιν αυτήν. Ξέρετε πού οφείλεται η πρωτοβουλία;

Εις τους Βουλγάρους!

Μάλιστα εις τους βαρβάρους όπως αρέσει να τους ονομάζουν οι ψευτοπατριώται.

Μάθετε λοιπόν ότι εις την Θεσσαλονίκην υφίσταται βουλγαρικός σοσιαλιστικός σύλλογος, ο οποίος εκδίδει και εφημερίδα την «Edinsdno» και ο οποίος έδρασε κατά τα τελευταία γεγονότα υπέρ των δικαίων και των... Ελλήνων! Ακόμη, διαμαρτυρηθείς πολλάκις και διά τας κατ' αυτών αγριότητας των Τούρκων και των συμπατριωτών των ακόμη Βουλγάρων! Αυτοί είναι οι βούλγαροι που προοδεύουν και αποκτούν την εκτίμησιν των ευρωπαϊκών κρατών. Εις την Βουλγαρίαν επίσης η εξέγερσις υπέρ του Φερρέρ ήτο μεγάλη και επιβλητική. Υπάρχουν εκεί μεγάλα εργατικά κέντρα και συνδικάτα ανεγνωρισμένα υπό της «Διεθνούς Σοσιαλιστικής Ενώσεως», υπάρχει οργανωμένον εργατικόν σοσιαλιστικόν κόμμα και σοσιαλισταί βουλευταί.

Και ημείς οι πολιτισμένοι (!) προσπαθούμε να τρεφώμεθα, διά να υπάρχωμεν, με την δόξαν των...προγόνων και των μακαρίτιδων Μαραθωνομάχων και Σαλαμινομάχων!»

(«Εργάτης», τεύχος 36, 11 Οκτωβρίου 1909).

Η εφημερίδα συνέχισε τα δημοσιεύματα και τις ανταποκρίσεις για το ίδιο ζήτημα:

«ΤΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΔΟΛΟΦΟΝΙΑΝ ΤΟΥ ΦΕΡΡΕΡ

Η πληθώρα ύλης του προηγουμένου φύλλου, παρημπόδισε την δημοσίευσιν των αποφάσεων, τας οποίας έλαβε το «Εργατικόν Κέντρον» εις έκτακτον συνεδρίασιν, μόλις ανηγγέλθη η άτιμος δολοφονία του Φερρέρ.

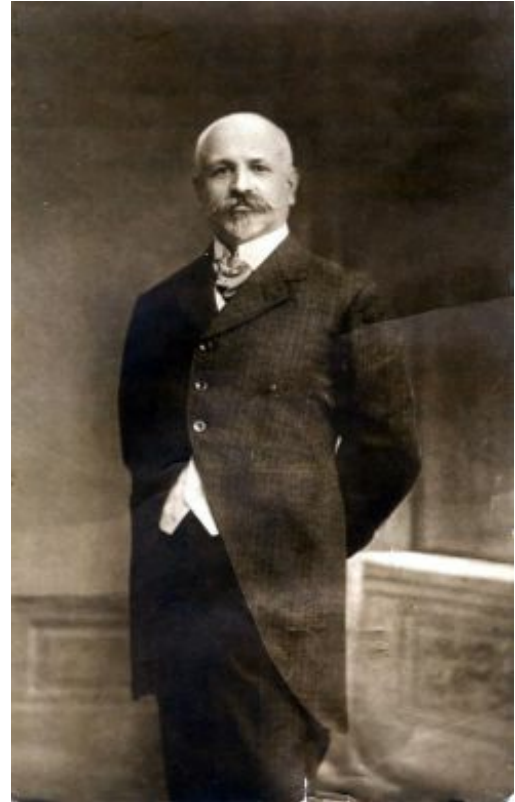
Εδημοσιεύθη εις τας εγχωρίας και Αθηναϊκάς εφημερίδας έντονον ψήφισμα διά το οποίον οι εργάται του Βόλου διαμαρτυρήθησαν, εκφράσαντες την αγανάκτησίν των και τον αποτροπιασμόν των κατά της Κυβερνήσεως και του βασιλέως της Ισπανίας διά τον στραγγαλισμόν της ελευθερίας της σκέψεως διά της δολοφονίας του Φερρέρ.

Ετάχθη πενθήμερον πένθος.

Εξεδόθη πένθιμος ο «Εργάτης» (Απόσπασμα από «Για μια ιστορία του Αναρχικού Κινήματος του ελλαδικού χώρου 1830-1940» του Δ. Τρωαδίτη)

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΧΡΟΝΙΑ

Γεννήθηκε στην μικρή καταλανική πόλη Alella, κοντά στην Βαρκελώνη, από γονείς πιστούς καθολικούς, αλλά πριν καν ενηλικιωθεί ήταν ήδη αφοσιωμένος δημοκράτης και οπαδός του ελεύθερου πνεύματος χάρη στην επιρροή ενός ελευθερόφρονα θείου του. Για την δράση του δίπλα στον ριζοσπάστη δημοκρατικό ηγέτη Manuel Ruiz Zorilla, εξορίστηκε το 1885 στο Παρίσι μαζί με την σύζυγό του Τερέζα Σανμαρτί (Therese Sanmarti) και τις τρεις θυγατέρες τους (Trinidad, Paz και Sol), κερδίζοντας τον επιούσιο με παράδοση μαθημάτων ισπανικής.

Εκεί ήλθε σε επαφή με Γάλλους ριζοσπάστες, αλλά και εξόριστους αναρχικούς και σοσιαλιστές συμπατριώτες του, μύηθηκε στον γαλλικό τεκτονισμό της «Μεγάλης Ανατολής» και συμμετείχε στην 2η Διεθνή. Το 1899 πήρε διαζύγιο από την Τερέζα (που είχε φύγει στην Ουκρανία με έναν ρώσο αριστοκράτη, παίροντας μαζί της και την μικρή Σολ) και μετά από λίγο νυμφεύθηκε με πολιτικό γάμο την εύπορη παριζιάννα δασκάλα Λεοπολδίνη Μπονάρ (Leopoldine Bonnard, ένθερμη οπαδό της ελεύθερης σκέψης), ενώ μία επίσης εύπορη και ελευθερόφρων μαθήτριά του (η Jeanne Ernestine Meunie) που πέθανε ξαφνικά τον Μάρτιο του 1901 του κληροδότησε ένα εκατομμύριο χρυσά φράγκα ως βοήθεια για να ανοίξει μη-θρησκευτικά προοδευτικά σχολεία στην Ισπανία.

Μέχρι τότε, όλα τα σχολεία της Ισπανίας βρίσκονταν στα χέρια των θεοκρατών της Καθολικής Εκκλησίας και συστηματικά έσπειραν στην μία γενιά μετά την άλλη την χριστιανική μισαλλοδοξία, την κλειστότητα του πνεύματος, τον υποβιβασμό των γυναικών και τον βαθύ φόβο απέναντι σε κάθε κοινωνικό και πολιτικό προβληματισμό.

ΤΟ «ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΣΧΟΛΕΙΟ»

Σε πολύ καλή οικονομική κατάσταση πλέον ο Φερρέρ επέστρεψε το 1901 στην πατρίδα του και στις 8 Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους άνοιξε το πρώτο «Σύγχρονο Σχολείο» («La Escuela Moderna»), διδάσκοντας σε μικρούς μαθητές και των δύο φύλων ριζοσπαστικές κοινωνικές αξίες. Η διδασκαλία ήταν απολύτως κοσμική και λογική, ενώ από τα χρησιμοποιούμενα σχολικά βιβλία είχαν αφαιρεθεί όλες οι αναφορές στον Χριστιανισμό. Μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα 34 σχολεία της Καταλωνίας με συνολικά περισσότερους από 1.000 μαθητές είχαν υιοθετήσει το σύστημα του Φερρέρ, ενώ άλλα 80 είχαν αρχίσει να χρησιμοποιούν τα σχολικά βιβλία του «Σύγχρονου Σχολείου».

Από τα τέλη του 1905 ο Φερρέρ άρχισε να συζητά με την κατά 22 χρόνια νεότερή του δασκάλα του «Σύγχρονου Σχολείου» Σολεδάδ Βιλλαφράνκα (Soledad Villafranca) και στις 12 Απριλίου 1906, ημέρα η οποία συνέπιπτε με την «Μεγάλη Παρασκευή» των χριστιανών,

τόλμησε να διοργανώσει στην Βερκελώνη μία μεγάλη διαδήλωση υπέρ του κοσμικού χαρακτήρα της εκπαίδευσης, προκαλώντας ακόμα περισσότερο τους θεοκράτες και τους συντηρητικούς πολιτικούς υπηρέτες τους.

Η ανατρεπτική εκπαιδευτική δράση του Φερρέρ, που είχε κυριολεκτικά αναστατώσει την Εκκλησία και τους συντηρητικούς πολιτικούς αφού ουσιαστικά είχε προκαλέσει την επανάσταση μέσα στα μυαλά των μικρών παιδιών της πατρίδας του, τερματίστηκε με άτιμο τρόπο στις 4 Ιουνίου 1906, όταν οι αρχές τον συνέλαβαν με πρόφαση ότι ήταν ύποπτος για συμμετοχή στην βομβιστική απόπειρα του αναρχικού Ματθαίου Μοράλ (Mateu Morral, υπάλληλου του Φερρέρ) κατά της ζωής του βασιλιά Αλφόνσου του 13ου στις 31 Μαΐου 1906. Όπως ήταν φυσικό, κατά την διάρκεια της 12μηνιας προφυλάκισής του στις φυλακές Carcel Modelo της Μαδρίτης, το «Σύγχρονο Σχολείο» χρεωκόπησε και υποχρεώθηκε να κλείσει.

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΟ ΠΑΡΙΣΙ

Ο Φερρέρ απελευθερώθηκε από τις φυλακές στις 12 Ιουνίου 1907 λόγω παντελούς έλλειψης στοιχείων που να μπορούν να στηρίξουν μία εναντίον του κατηγορία, επέστρεψε στο Παρίσι, ταξίδεψε από εκεί σε διάφορες ευρωπαϊκές χώρες και ίδρυσε την «Διεθνή Λίγκα για την Ορθολογική Εκπαίδευση των παιδιών» («Ligue Internationale pour l' Education Rationnelle de l' Enfance» με τον Ανατόλ Φρανς ως επίτιμο πρόεδρο) και συνέγραψε στις αρχές του καλοκαιριού του 1908 την ιστορία του «Σύγχρονου Σχολείου» με τίτλο «Οι καταγωγές και τα ιδανικά του Σύγχρονου Σχολείου», η οποία μετά τον θάνατό του μεταφράστηκε στα αγγλικά από τον γνωστό ελευθερόφρονα συγγραφέα Joseph McCabe και εκδόθηκε το 1913 από τον εκδοτικό οίκο «Knickerbocker Press». Σε μία εποχή που ο αναλφαβητισμός στην Ισπανία μάστιζε τους 3 στους 5 ανθρώπους, ο Φερρέρ πρότεινε στο βιβλίο του αυτό την από κοινού δημόσια εκπαίδευση αγοριών και κοριτσιών, πλούσιων και φτωχών, με βάση τον ορθολογισμό και με κύριο στόχο της την εκρίζωση καταπολέμηση των προκαταλήψεων, των δεισιδαιμονιών και των εθίμων που διαιωνίζουν την πνευματική καθυστέρηση.

Το 1908 άρχισε επίσης να εκδίδει το περιοδικό «Ανανεωμένο Σχολείο» («L' Ecole Renovee») με σκοπό την αναταλλαγή ιδεών μεταξύ των προοδευτικών εκπαιδευτικών των διαφόρων ευρωπαϊκών κρατών και διατήρησε την έκδοση του δελτίου του «Σύγχρονου Σχολείου» («Boletin de la Escuela Moderna de Barcelona»), συνειδητοποίησε όμως πολύ σύντομα ότι δεν μπορούσε να επηρεάσει εξ αποστάσεως την εκπαιδευτική κατάσταση της πατρίδας του και τελικά επέστρεψε στην Καταλωνία.

Η «ΤΡΑΓΙΚΗ ΕΒΔΟΜΑΔΑ»

Τον Ιούλιο του 1909, αντιστεκόμενος στην υποχρεωτική στρατολόγηση για την διατήρηση του Μορόκου στην επικράτεια του ισπανικού θρόνου, ο λαός της Βαρκελώνης κήρυξε γενική απεργία και εξεγέρθηκε υπό την καθοδήγηση των αναρχικών, σε αυτό που έμεινε στην Ιστορία ως «Τραγική Εβδομάδα» («La Semana Tragica»), καίγοντας 80 εκκλησίες, ανατινάζοντας σιδηροδρομικές γραμμές και επιτιθέμενος σε στρατόπεδα. Αρκετοί στρατιώτες πέρασαν με το μέρος των εξεγερμένων έπειτα από την άρνησή τους να πυροβολήσουν ενάντια στον λαό και ο πανικός διογκώθηκε στις τάξεις των βασιλοφρόνων και των θεοκρατών, μέχρι που τελικά η εξέγερση πνίγηκε στο αίμα από νέα στρατεύματα που έσπασαν τα οδοφράγματα, κατέλαβαν την Βαρκελώνη και άφησαν στους δρόμους της 600 τουλάχιστον νεκρούς.

Κατά την διάρκεια της εξέγερσης, ένας υψηλόβαθμος κληρικός είχε στοχοποιήσει τον Φερρέρ και το έργο του, δηλώνοντας ότι «για να αποκατασταθεί η ηρεμία και να επιστρέψει η Ισπανία στον Ιησού Χριστό πρέπει να τσακιστούν οι ανατρεπτικοί των άθεων σχολείων». Στα πλαίσια λοιπόν του στρατιωτικού νόμου που είχε κηρυχθεί στις 28 Ιουλίου κατά την διάρκεια της των ταραχών, ο Φερρέρ συνελήφθη για μία ακόμη φορά στα τέλη του Σεπτεμβρίου ως δήθεν υπαίτιος της μεγάλης εξέγερσης των αναρχικών εργατών, παρόλο που τότε αποδεδειγμένα απουσίαζε από την Βαρκελώνη. Στην παρωδία δίκης που ακολούθησε, οι στρατοδικές απαγόρευσαν σε όλους τους μάρτυρες υπεράσπισης να καταθέσουν, ενώ απέσπασαν με εκβιασμό διάφορες ψευδείς εναντίον του καταθέσεις από συλληφθέντες στα επεισόδια, στους οποίους είχαν υποσχεθεί αθώωση.

ΜΑΡΤΥΡΑΣ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗΣ ΣΚΕΨΗΣ

Ο Φερρέρ στα χέρια της αστυνομίας

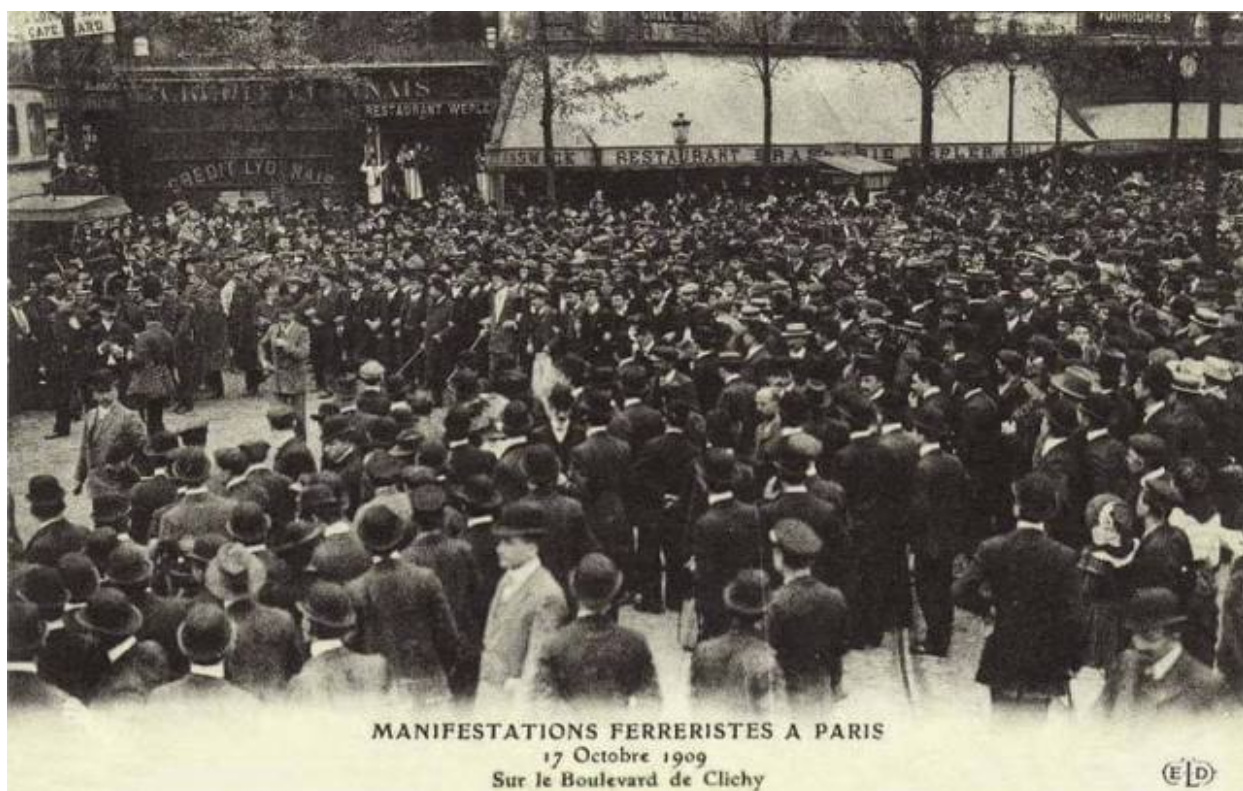
Όπως ήταν αναμενόμενο, ο Φερρέρ καταδικάστηκε σε θάνατο και, παρά το τεράστιο ανά την Ευρώπη κίνημα συμπαραστάσης στο πρόσωπό του με διαδηλώσεις σε διάφορες πόλεις (ακόμα και στην Θεσσαλονίκη με μαζική κοινή διαδήλωση της σοσιαλιστικής Φεντερσιόν και των τεκτόνων), τουφεκίστηκε τελικά στις 13 Οκτωβρίου 1909 στο προαύλιο της φυλακής του φρουρίου Montjuich Fortress της Βαρκελώνης. Λίγο αργότερα, σε ένδειξη ευγνωμοσύνης προς εκείνους που ξεπάστρεψαν έναν ακόμα μεγάλο κίνδυνο για τον Χριστιανισμό, ο πάπας Πίος ο 10ος έστειλε δώρο στον κατήγορο του στρατοδικείου που καταδίκασε τον Φερρέρ ένα σπαθί με χρυσή λαβή και εγχάρακτους τους «ιερούς» χαιρετισμούς του.

Την τελευταία νύκτα της ζωής του ο Φερρέρ είχε γράψει στον τοίχο της φυλακής του: **«Όταν ο θεός τους πάψει να λατρεύεται και οι εργολάβοι του πάψουν να υπηρετούνται, θα ζήσουμε επιτέλους όλοι ως σύντοφοι με αλληλοσεβασμό και αγάπη».** (*parallhlografos*)

Manifestation à Paris en faveur de l'anarchiste espagnol Francisco Ferrer i Guardia, fusillé en octobre 1909, le député Vaillant en tête du cortège (à droite).
17 octobre 1909.

FRANCISCO FERRER

NÉ LE 10 JANVIER 1859 - ASSASSINÉ LE 13 OCTOBRE 1909

DESSINS: OLT

Issu de la bourgeoisie catholique espagnole, Francisco Ferrer devient libre penseur.

Il fonde en août 1901 l'École moderne de Barcelone. Il sera secondé par sa compagne Soledad de Vilafranca.

Cette école, mixte, propose une nouvelle pédagogie proche des idées libérales et tente de soustraire l'enfant à l'influence de l'Église.

En raison de ses idées subversives, Ferrer est emprisonné à plusieurs reprises.

À la suite d'émeutes révolutionnaires à Barcelone, il est arrêté.

Jugé par un tribunal militaire, il est condamné à mort, après une parodie de procès.

Malgré les protestations qui affluent du monde entier, il sera fusillé dans les fossés de Montjuich le 13 octobre 1909.

L'Église espagnole porte une lourde responsabilité dans cette exécution.

